

JAK ZAŁOŻYĆ STOWARZYSZENIE?

Autorki: Zespół Informatorium
3w* 005, stan prawny 1.01.2009

I. WSTĘP	3
II. CO TO JEST STOWARZYSZENIE, DLACZEGO I KIEDY WARTO JE ZAŁOŻYĆ	4
1. Co to jest stowarzyszenie?	4
2. Kto może tworzyć stowarzyszenia?	5
3. Jakie są rodzaje stowarzyszeń?	5
4. Co to jest stowarzyszenie zwykłe?	6
5. Co to jest stowarzyszenie zarejestrowane w KRS?	8
6. Co założyć – stowarzyszenie czy fundację?	9
III. ETAPY REJESTRACJI STOWARZYSZENIA W KRS	12
1. Statut stowarzyszenia	12
2. Zebranie założycielskie – przygotowanie, przebieg i niezbędne uchwały	13
3. Złożenie wniosku o rejestrację w KRS	17
4. Z czego składa się wniosek o rejestrację?	19
5. Czy płaci się za wpis stowarzyszenia do KRS?	21
6. Ile czasu ma sąd na rejestrację?	22
IV. ODDZIAŁ STOWARZYSZENIA I JEGO REJESTRACJA	23
1. Co to jest oddział? Jakie są rodzaje oddziałów?	23
2. Jak powstaje oddział stowarzyszenia?	24
3. Jak rejestruje się oddział?	24
V. ODWOŁANIA I ODMOWA REJESTRACJI STOWARZYSZENIA	26
1. Jak, do kogo i kiedy można odwoływać się?	26
2. Co może być przyczyną odmowy rejestracji?	27
VI. NIEZBĘDNE FORMALNOŚCI ZWIĄZANE Z ROZPOCZĘCIEM DZIAŁALNOŚCI (REGON, KONTO, NIP)	28
VII. WZÓR WNIOSKU O ZWOLNIENIE Z OPŁATY ZA REJESTRACJĘ	30
VIII. GDZIE MOŻNA UZYSKAĆ INFORMACJE DOTYCZĄCE ZAKŁADANIA STOWARZYSZENIA	31

© Stowarzyszenie Klon/Jawor

Przedruki lub przenoszenie całości lub części tej publikacji na inne nośniki możliwe wyłącznie za zgodą właścicieli praw autorskich.

Autorki:

Zespół Informatorium (Renata Niecikowska, Monika Chrzczonowicz, Aneta Krawczyk, Lena Kosowska, Beata Kwiatkowska)

Redakcja:

Renata Niecikowska

Niniejsza publikacja powstała z zachowaniem wszelkiej staranności o rzetelność, jednak wydawca nie ponosi odpowiedzialności za skutki zastosowania się do porad zamieszczonych w broszurze lub posłużenia się wzorami udostępnionych dokumentów.

Seria powstała w ramach Programu Towarzystwa Wzajemnej Informacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FOUNDATION FOR FREEDOM

ISBN 978-83-60337-41-7

Warszawa 2009

PODSTAWA PRAWNA:

- Ustawa z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 769 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 14 grudnia 2001 r. Ustawa o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. z 2002 r., Nr 1, poz. 2 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.)
- Ustawa z dn. 24 kwietnia 2003 r. Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 874 z późn. zm.)

I. WSTĘP

Celem niniejszego opracowania jest wyjaśnienie tego, co to jest stowarzyszenie, jakie może mieć formy oraz przedstawienie podstawowych formalności związanych z jego zakładaniem, a szczególnie rejestracją w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Może zdarzyć się, że Czytelnicy nie znajdą w tekście odpowiedzi na niektóre pytania, które staną przed nimi w trakcie zakładania własnego stowarzyszenia – pytania, które mogą wynikać, np. ze specyficznego charakteru tworzonego stowarzyszenia. Jednak w tak krótkiej publikacji nie można omówić wszystkich problemów. Dlatego zachęcamy do sięgnięcia także do innych, istniejących już opracowań, w tym do broszur z serii 3w* („Warto Wiedzieć Więcej”), których tytuły podajemy w treści niniejszego opracowania. Wiele przydatnych i aktualnych informacji można też znaleźć w serwisie www.poradnik.ngo.pl w portalu organizacji pozarządowych www.ngo.pl.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady tworzenia i działalności stowarzyszeń jest Ustawa z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach. Koniecznie zapoznajmy się z nią przed rozpoczęciem działalności społecznej i przystąpieniem do zakładania stowarzyszenia. W broszurze odwołujemy się do artykułów pochodzących z tej właśnie ustawy. Jeśli opisywane przepisy wynikają z innych ustaw podajemy nazwę tych aktów (przy wymienionym artykule).

II. CO TO JEST STOWARZYSZENIE, DLACZEGO I KIEDY WARTO JE ZAŁOŻYĆ

1. Co to jest stowarzyszenie?

Co jest potrzebne, aby dojść do stowarzyszenia, od czego trzeba zacząć? Motorem działania stowarzyszenia są ludzie (członkowie). Często jest to grupa przyjaciół, którzy postanowili „coś” razem zrobić (np. zorganizować konkurs recytatorski), bądź też osoby, którym „coś” przeszkadza i chcą to zmienić (np. wesprzeć osoby niepełnosprawne czy pomóc bezdomnym zwierzętom z okolic).

Na początku można prowadzić działalność społeczną jako **grupa nieformalna**. Np. może to być kilku miłośników filmu animowanego, którzy organizują mały, otwarty pokaz filmów animowanych i okazuje się on sukcesem. Powstaje pomysł, by rozwinąć tę działalność, zwłaszcza, że na pokazie zjawili się inni entuzjaści tej dziedziny. I to może być już tylko krok od sformalizowania tej działalności, ponieważ łatwiej jest prowadzić pewne działania (np. zbierać pieniądze na zorganizowanie kolejnego przeglądu filmów) jako zarejestrowane stowarzyszenie.

Stowarzyszenie to grupa ludzi skupionych wokół wspólnego celu, wspólnej idei.

Podstawowe cechy każdego stowarzyszenia to:

- **dobrowolność** – oznacza swobodę tworzenia stowarzyszeń, dobrowolność przystępowania i występowania członków – nikt nie może nas zmusić do bycia członkiem stowarzyszenia,
- **samorządność** – to niezależność wobec podmiotów zewnętrznych i swoboda ustalania norm oraz reguł wewnętrznych,
- **trwałość** – oznacza, że istnieje ono niezależnie od konkretnego składu osobowego swoich członków (pod warunkiem, że będzie ich co najmniej 15 w stowarzyszeniu zarejestrowanym lub 3, jeśli jest to stowarzyszenie zwykłe),
- **niezarobkowy cel** – oznacza, że celem stowarzyszenia nie jest przysparzanie członkom korzyści majątkowych (nie można podzielić majątku stowarzyszenia pomiędzy członków), w przeciwieństwie do spółek.

Polskie ustawodawstwo gwarantuje równe, „bez względu na przekonania, prawo czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania różnicowanych poglądów oraz realizacji indywidualnych zainteresowań” (preambuła ustawy Prawo o stowarzyszeniach).

Prawo to może być ograniczone, jeśli w grę wchodzi m.in. ochrona praw i wolności innych osób (np. ktoś został zmuszony do wstąpienia do stowarzyszenia). Zakazane jest również tworzenie stowarzyszeń „przyjmujących zasadę bezwzględnego posłuszeństwa ich członków wobec władz stowarzyszenia” (art. 6 ust. 1).

2. Kto może tworzyć stowarzyszenia?

Stowarzyszenia mogą tworzyć obywatele polscy, mający pełną zdolność do czynności prawnych (osoby, które ukończyły 18 lat i nie są ubezwłasnowolnione) i nie są pozbawieni praw publicznych (art. 3 ust. 1).

Małoletni poniżej 16 lat może należeć do stowarzyszenia, jeśli wyrażą na to zgodę jego przedstawiciele ustawowi (np. rodzice), nie może jednak korzystać z biernego i czynnego prawa wyborczego. Natomiast małoletni w wieku 16-18 lat, mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych, może należeć do stowarzyszenia oraz korzystać z biernego i czynnego prawa wyborczego, ale w składzie zarządu tego stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.

Cudzoziemiec, niemający miejsca zamieszkania na terytorium Polski, może wstąpić do stowarzyszenia, którego statut przewiduje taką możliwość. Cudzoziemiec, mający miejsce zamieszkania w naszym kraju, może tworzyć stowarzyszenia zgodnie z przepisami obowiązującymi obywateli polskich (art. 4).

Osoba prawna może być tylko członkiem wspierającym stowarzyszenia (art. 10 ust. 3). Ustawa nie określa jednak szczegółowo, na czym polega „bycie członkiem wspierającym stowarzyszenia” – powinien to regulować statut.

3. Jakie są rodzaje stowarzyszeń?

W uproszczeniu stowarzyszenia można podzielić na:

- stowarzyszenia zwykłe,
- stowarzyszenia zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS),
- związki stowarzyszeń,
- kluby sportowe, tzw. stowarzyszenia kultury fizycznej, które działają na podstawie odrębnej ustawy.

O stowarzyszeniach zwykłych i zarejestrowanych w KRS piszemy w dalszej części opracowania.

Związek stowarzyszeń

Stowarzyszenia mogą tworzyć związki stowarzyszeń i innych osób prawnych, czasem nazywane federacjami. Aby taki związek powstał muszą się zebrać przynajmniej 3 stowarzyszenia. Związek wspólnie z tymi 3 stowarzyszeniami mogą tworzyć jeszcze inne osoby prawne, które nie mają celów zarobkowych (np. fundacje). Nie jest możliwe stworzenie związku/federacji tylko przez fundacje.

Inne osoby prawne, które mają cele zarobkowe (np. spółka), mogą być jedynie członkiem wspierającym w związku stowarzyszeń (oznacza to, że nie mają czynnego i biernego prawa wyborczego, czyli nie mogą być wybierani do zarządu oraz nie mogą innych wybierać do zarządu).

Związek stowarzyszeń rejestruje się w KRS podobnie jak stowarzyszenie i podlega takim samym przepisom. Więcej o związkach stowarzyszeń w broszurze z serii 3w* ("Warto Wiedzieć Więcej"): „Budowanie federacji organizacji pozarządowych”.

Klub sportowy działający w formie stowarzyszenia

Klub sportowy jest „podstawową jednostką organizacyjną realizującą cele i zadania kultury fizycznej”. Cele te zostały sformułowane w ustawie o kulturze fizycznej jako „dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli”, a realizowane są poprzez wychowanie fizyczne, sport, rekreację ruchową, rehabilitację ruchową.

Kluby sportowe, działające jako stowarzyszenia, rejestrują się:

- u starosty właściwego ze względu na siedzibę tych klubów (jeśli nie prowadzą działalności gospodarczej)
- lub w Krajowym Rejestrze Sądowym (jeśli prowadzą działalność gospodarczą).

Szczególnym rodzajem klubu sportowego jest uczniowski klub sportowy. Jego członkami mogą być uczniowie, rodzice i nauczyciele. Uczniowski klub sportowy działa na zasadach przewidzianych w ustawie prawo o stowarzyszeniach, ale nie dotyczą go przepisy o rejestracji. Uzyskuje on osobowość prawną w momencie wpisania do ewidencji starosty właściwego ze względu na siedzibę klubu.

4. Co to jest stowarzyszenie zwykłe?

Stowarzyszenie zwykłe jest określane jako „uproszczona formuła stowarzyszenia”. Nie ma ono osobowości prawnej. Realizuje cel społeczny, w oparciu o uchwalony regulamin.

Stowarzyszenie zwykłe (art. 40-43) mogą utworzyć co najmniej 3 osoby (muszą one spełniać te same kryteria, co członkowie stowarzyszenia zarejestrowanego, o czym piszemy w rozdziale III):

- Uchwalają one nazwę, cel, określają regulamin działalności (pełni taką rolę jak statut w stowarzyszeniu zarejestrowanym), teren działania i siedzibę oraz wybierają swojego przedstawiciela, który będzie reprezentował stowarzyszenie.
- Następnie zgłaszają (pisemnie) utworzenie stowarzyszenia do organu nadzorującego – zwykle jest to wydział spraw obywatelskich w starostwie powiatowym, właściwym ze względu na przyszłą siedzibę. O to, jakie dokumenty są potrzebne, aby uzyskać wpis do ewidencji stowarzyszeń u starosty, najlepiej zapytać we właściwym dla siedziby organizacji starostwie.

Stowarzyszenie zwykłe może rozpocząć działalność, jeśli w ciągu 30 dni od dnia uzyskania informacji o założeniu stowarzyszenia starostwo powiatowe nie zakaze jego działalności (np. z powodu niezgodności regulaminu z przepisami prawa).

Utworzenie stowarzyszenia zwykłego jest prostsze niż rejestracja stowarzyszenia w KRS, ale powstałe stowarzyszenie zwykłe ma ograniczone możliwości podejmowania czynności prawnych. Mówiąc językiem prawnym – stowarzyszenie zwykłe nie jest podmiotem praw i obowiązków w zakresie prawa cywilnego (nie ma zdolności prawnej) oraz nie ma zdolności do czynności prawnych. W praktyce oznacza to, że np. nie może zawierać umów o przyznaniu dotacji, czy o wykonaniu zadania publicznego lub innej usługi.

Stowarzyszenie zwykłe nie ma wielu uprawnień, jakie przysługują stowarzyszeniu zarejestrowanemu – **nie może** (art. 42):

- powoływać swoich oddziałów terenowych,
- łączyć się w związki stowarzyszeń,
- zrzekać osób prawnych,
- prowadzić działalności gospodarczej,
- przyjmować darowizn, spadków, zapisów, otrzymywać dotacji, korzystać z ofiarności publicznej.

Jedynymi dozwolonymi przez prawo przychodami stowarzyszeń zwykłych są składki członkowskie.

Stowarzyszenie zwykłe nie ma osobowości prawnej, ale jest organizacją społeczną i w związku z tym ma **zdolność sądową**. Oznacza to, że może występować przed sądem jako strona, w sprawach związanych z celami zapisanymi w swoim regulaminie (art. 64 k.p.c.).

Nadzór nad stowarzyszeniami zwykłymi, tak jak nad stowarzyszeniami zarejestrowanymi, pełni starosta (lub prezydent miasta, jeśli stowarzyszenie ma siedzibę w mieście na prawach powiatu).

Obowiązki stowarzyszenia zwykłego

Stowarzyszenie zwykłe musi uzyskać numer REGON i NIP, konto bankowe. Informacje o tych formalnościach znajdują się w rozdziale VI broszury.

Stowarzyszenia zwykłe muszą prowadzić taką samą księgowość jak stowarzyszenia, które są zarejestrowane w KRS, ale nie prowadzą działalności gospodarczej. Wynika to z ustawy o rachunkowości, która – podobnie jak ustawa podatkowa – nie wyłącza z obowiązków księgowych stowarzyszeń zwykłych. To samo dotyczy sprawozdawczości. Stowarzyszenia zwykłe muszą sporządzić roczne sprawozdanie finansowe, zgodne z rozporządzeniem ministra finansów o szczególnych zasadach rachunkowości organizacji nieprowadzących działalności gospodarczej i złożyć je do właściwego urzędu skarbowego wraz z roczną deklaracją CIT-8.

5. Co to jest stowarzyszenie zarejestrowane w KRS?

Stowarzyszenie zarejestrowane w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego (KRS)² to kolejna forma prowadzenia działalności społecznej.

Stowarzyszenie to dobrowolne, samorządne, trwałe zrzeczenie, tworzone w celach niezarobkowych (art. 2 ust. 1). Swoją pracę opiera na działalności społecznej swoich członków – z tym, że do pracy w stowarzyszeniu może zatrudnić pracowników (art. 2 ust. 3).

Podstawowe różnice między stowarzyszeniami zarejestrowanymi w KRS i zwykłymi:

- do założenia stowarzyszenia zarejestrowanego potrzebnych jest co najmniej 15 osób (w stowarzyszeniu zwykłym wystarczą 3 osoby),
- działalność w oparciu o statut,
- bardziej złożona struktura organizacyjna,
- bardziej zawite (i płatne) formalności rejestracyjne,
- osobowość prawna,

² KRS jest ogólnopolskim rejestrem prowadzonym przez sądy rejestrowe, czyli wydziały gospodarcze sądów rejonowych znajdujące się w 21 miastach, głównie wojewódzkich.

- możliwość korzystania z różnych źródeł finansowania (nie tylko ze składek członkowskich, ale także np. dotacji), możliwość prowadzenia działalności gospodarczej.

Polskie przepisy, na tle uregulowań krajów Unii Europejskiej, są dość wymagające w odniesieniu do liczby członków założycieli stowarzyszenia. We Francji do założenia stowarzyszenia wystarczą dwie osoby, podobnie w Holandii, a w Niemczech potrzebnych jest siedem osób.

O tym, którą formę stowarzyszenia wybrać – decydują założyciele stowarzyszenia, biorąc pod uwagę przede wszystkim to, czym i jak chcą się zajmować. Może okazać się, że akurat w naszym przypadku warto pomyśleć o zarejestrowaniu stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym. Powstanie i prowadzenie takiego stowarzyszenia wiąże się z większymi wymaganiami formalno-prawnymi (nie ominie nas kilka wizyt w urzędach), ale także z większymi możliwościami działania.

O rejestracji stowarzyszenia w KRS krok po kroku czytaj w rozdziale III.

Co daje rejestracja w KRS? Główną korzyścią płynącą z rejestracji stowarzyszenia w KRS jest nabycie przez organizację osobowości prawnej. To z kolei znacznie poszerza możliwości działania.

Stowarzyszenie zarejestrowane w KRS może:

- przyjmować darowizny, spadki, zapisy, otrzymywać dotacje, korzystać z ofiarności publicznej,
- podejmować finansową współpracę z administracją publiczną i biznesem,
- zawierać umowy na realizację zadań publicznych,
- prowadzić działalność gospodarczą,
- łączyć się w związki stowarzyszeń,
- zrzęcać osoby prawne,
- powoływać oddziały terenowe,
- ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego.

6. Co założyć – stowarzyszenie czy fundację?

To pytanie zadają sobie bardzo często osoby stojące przed decyzją o sformalizowaniu swojej działalności społecznej. Nie da się powiedzieć, co jest lepsze, ale można wskazać różnice pomiędzy stowarzyszeniem i fundacją, które mogą ułatwić podjęcie decyzji.

Można wyróżnić pięć podstawowych obszarów/pól, gdzie są widoczne różnice między stowarzyszeniem a fundacją. Są to:

- założyciele/członkowie czyli kto zakłada organizację, kto ją tworzy,
- cel czyli po co powstaje organizacja,
- organy czyli jaka jest struktura wewnętrzna organizacji, podział kompetencji,
- majątek czyli z jakimi środkami zaczyna organizacja,
- sprawozdawczość/kontrola czyli kto może skontrolować organizację, jakie ma obowiązki sprawozdawcze.

stowarzyszenie	fundacja
założyciele/członkowie	
min. 15 członków (osoby fizyczne)	fundator/założyciel – jeden lub wielu (osoby prawne lub fizyczne)
<ul style="list-style-type: none"> • obywatele polscy (cudzoziemcy na wyjątkowych zasadach) • osoby mające pełną zdolność do pełnienia czynności prawnych • osoba prawna – jedynie jako członek wspierający, nie ma prawa głosu w organach stowarzyszenia 	nie ma pojęcia „członkostwa” – nie ma znaczenia obywatelstwo oraz miejsce zamieszkania
cel	
cel niezarobkowy	społecznie lub gospodarczo użyteczny
<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie własnych członków (np. Stowarzyszenie Miłośników Gry w Krykieta, którego głównym celem jest rozwój zainteresowań i wspieranie członków stowarzyszenia) • cele mogą być nierealne, nierealizowalne (np. Stowarzyszenie Poszukiwaczy Atlantydy, którego celem jest poszukiwanie mitycznego lądu – Atlantydy) 	cel nie może być nierealny i nie może polegać na wspieraniu własnych członków

stowarzyszenie	fundacja
organy	
zarząd	zarząd
komisja rewizyjna	organ kontroli (rada fundacji, rada nadzorcza, komisja rewizyjna) – nieobowiązkowo
najwyższą władzą stowarzyszenia jest walne zgromadzenie członków (zwane też walnym zebraniem członków, walnym zgromadzeniem delegatów) – są to wszyscy członkowie, zebrani w jednym miejscu	
majątek	
na etapie tworzenia nie jest potrzebny majątek (to ludzie stanowią „kapitał”)	podstawą działania fundacji jest majątek, tzw. fundusz założycielski ustanowiony przez fundatora, mogą to być zarówno pieniądze jak i ruchomości oraz nieruchomości
obowiązek płacenia składek członkowskich przez członków stowarzyszenia	
sprawozdawczość/kontrola	
organem kontroli zewnętrznej i nadzoru jest starosta powiatu, na terenie którego mieści się siedziba stowarzyszenia	organem kontroli zewnętrznej i nadzoru są: <ul style="list-style-type: none"> • minister właściwy do spraw ds. fundacji (wskazany w statucie przez fundatora), • starosta powiatu, na terenie którego mieści się siedziba fundacji
brak corocznych obowiązków sprawozdawczych	coroczny obowiązek sprawozdawczy wobec ministra wskazanego przez fundatora jako organ kontroli

III. ETAPY REJESTRACJI STOWARZYSZENIA W KRS

Stowarzyszenie zarejestrowane powołuje co najmniej 15 osób, które uchwalają statut stowarzyszenia i wybierają komitet założycielski (art. 9). Następnie składają dokumenty o rejestrację w Krajowym Rejestrze Sądowym.

1. Statut stowarzyszenia

Najpierw trzeba napisać statut, a potem go uchwalić, czyli postanowić, że statut będzie wyglądał tak, a nie inaczej. Trzeba to zrobić przed złożeniem wniosku o rejestrację organizacji w Krajowym Rejestrze Sądowym, ponieważ jest on jednym z najważniejszych załączników (dokumentów), które dołączamy do wniosku o rejestrację. Sąd sprawdza, czy statut jest zgodny z prawem.

Wstępny projekt statutu dobrze jest przygotować wcześniej, czyli przed zwołaniem zebrania założycielskiego i dostarczyć go do wglądu wszystkim członkom przyszłego stowarzyszenia. Taki projekt statutu stowarzyszenia musi być uchwalony, zatwierdzony przez członków założycieli na zebraniu założycielskim. Przygotowujemy dwa egzemplarze statutu.

STATUT musi zawierać takie podstawowe informacje o stowarzyszeniu, jak (art. 10):

- nazwę (odróżniająca dane stowarzyszenie od innych organizacji, instytucji itp.),
- teren działania i siedzibę,
- cele i sposoby ich realizacji,
- sposób nabycia/przyczyny utraty członkostwa, prawa i obowiązki członków,
- władze stowarzyszenia, sposób ich wyboru, kompetencje (w tym zasady działania: walnego zebrania członków, zarządu, komisji rewizyjnej),
- sposób reprezentowania, zaciągania zobowiązań majątkowych, warunki ważności uchwał,
- sposób uzyskiwania środków finansowych i płacenia składek członkowskich,
- zasady wprowadzania zmian w statucie,
- sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Wymienione zapisy muszą znaleźć się w statucie stowarzyszenia. Możemy jednak umieścić w nim i inne regulacje dotyczące, np. tworzenia jednostek terenowych czy też podjęcia działalności gospodarczej.

Pamiętajmy, że statut to najważniejszy wewnętrzny dokument regulujący działalność stowarzyszenia. Warto dołożyć starań, by dokładnie zrozumieć, co trze-

ba, a co warto i w jakiej formie umieścić w statucie zakładanego stowarzyszenia. Oczywiście można ułatwić sobie pracę i posłużyć się wzorem gotowego statutu, ale przestrzegamy przed automatycznym przepisywaniem zapisów z gotowych wzorów, bo możemy być później zaskoczeni tym, co z tego wyniknie w praktyce. Dobry statut musi zawierać takie informacje, zapisy, które pozwalają na sprawne funkcjonowanie stowarzyszenia. Oczywiście statut musi być też zgodny z obowiązującym prawem.

Polecamy inne broszury z serii 3w* („Warto Wiedzieć Więcej”):

- „Jak napisać statut stowarzyszenia?” (informacje o tym, co musi i może zawierać statut stowarzyszenia i przykładowy wzór statutu),
- „Jak zostać organizacją pożytku publicznego?” (informacje o tym, co musi zawierać statut stowarzyszenia, które chce ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego). Pamiętajmy, że większość sędziów przyjmuje taką interpretację przepisów, która nie pozwala na nadawanie statusu organizacji pożytku publicznego nowopowstającym organizacjom. Status może być nadany jedynie tym organizacjom, które już istnieją i mogą wykazać (np. w sprawozdaniu z działalności), że prowadzą działalność pożytku publicznego w zakresie zadań publicznych, wskazanych w ustawie.

2. Zebranie założycielskie – przygotowanie, przebieg i niezbędne uchwały

Następnym krokiem prowadzącym do zarejestrowania stowarzyszenia jest zwołanie **zebrania założycielskiego**. Na zebraniu założycielskim przede wszystkim podejmujemy uchwałę o powołaniu do życia stowarzyszenia i wybieramy komitet założycielski.

Nie obawiamy się formalności związanych z zebraniem. Najpierw ustalamy termin zebrania oraz miejsce, w którym ma się odbyć. W zebraniu musi wziąć udział co najmniej 15 osób – tym samym staną się one członkami założycielami naszego stowarzyszenia. Dla pewności lepiej jest zaprosić na zebranie kilka osób więcej niż wspomniane 15, gdyby okazało się, że ktoś z jakiejś przyczyny nie dotrze na zebranie. Warto też wcześniej znaleźć osobę, która sprawnie poprowadzi zebranie (przewodniczący), a także osobę, która spisze protokół z zebrania (sekretarz, protokolant).

Przed zebraniem założycielskim, o czym pisaliśmy wcześniej, przygotowujemy wstępny projekt statutu. Dostarczamy go do wglądu wszystkim członkom przyszłego stowarzyszenia. Głosowanie za przyjęciem statutu, zgłoszenie ewentualnych zmian i zatwierdzenie statutu musi mieć miejsce na zebraniu założycielskim.

Następnie przygotowujemy różne dokumenty:

1. **Listę członków założycieli** z danymi: imię i nazwisko; data i miejsce urodzenia; adres zameldowania; numer dowodu osobistego, PESEL; własnoręczny podpis (bardzo ważne!). Listę możemy mieć pełną lub możemy ją uzupełnić o brakujące informacje przed zebraniem lub w trakcie.

Wygodnie jest, jeśli ta sama lista zawiera też oświadczenie członków założycieli o: posiadaniu obywatelstwa polskiego, pełnej zdolności do czynności prawnych i pełni praw obywatelskich (art. 3 ust. 1).

Listy członków założycieli stowarzyszenia... (przykładowy wzór)

My niżej podpisani założyciele stowarzyszenia o nazwie: Stowarzyszenie....., z siedzibą w..... przy ul....., obecni na zebraniu w dniu..... 2007 r., świadomi odpowiedzialności prawnej – oświadczamy, że spełniamy warunki określone w art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach:

imię i nazwisko	data i miejsce urodzenia	miejsce zamieszkania			nr dowodu osobistego	nr PESEL	własnoręczny podpis
		ulica	kod	miasto			
1. Jan Kowalski	03.01.1970 Warszawa	Piękna 2/11	02-784	Wrocław	DB 8119890	70010323071	
2. ...							
15. ...							

Listę tę przygotowujemy w dwóch egzemplarzach, które składamy w KRS. Uczestnicy spotkania podpisują oba egzemplarze.

2. **Teksty uchwał**, które muszą być podjęte w trakcie zebrania:

- uchwała o powołaniu stowarzyszenia (uchwała nr 1), w dwóch egzemplarzach, podpisana przez przewodniczącego i sekretarza zebrania

Uchwała nr 1 (przykładowy wzór)

Zebrani w dniu..... 2007 r. w..... postanawiają założyć stowarzyszenie, którego pełna nazwa będzie brzmieć: Stowarzyszenie....., z siedzibą w..... przy ulicy..... Uchwała została przyjęta przez zebranych jednogłośnie/za uchwałą głosowało..... osób.

Przewodniczący

Sekretarz

- uchwała o przyjęciu statutu (uchwała nr 2), w dwóch egzemplarzach, podpisana przez przewodniczącego i sekretarza zebrania

Uchwała nr 2 (przykładowy wzór)

Uczestnicy zebrania założycielskiego na spotkaniu w dniu..... 2007 r. w..... postanawiają zaakceptować i przyjąć statut Stowarzyszenia..... z siedzibą w..... przy ulicy..... (przyjęty statut ma brzmienie zgodne z załącznikiem do uchwały). Załącznik do uchwały – statut Stowarzyszenia..... w treści przyjętej w dniu.....

Przewodniczący

Sekretarz

- uchwała o wyborze komitetu założycielskiego (uchwała nr 3), w dwóch egzemplarzach, podpisana przez przewodniczącego i sekretarza zebrania

Uchwała nr 3 (przykładowy wzór)

Zebrani zgłosili następujące kandydatury na członków komitetu założycielskiego:

-
-
- itd.

W wyniku głosowania jawnego kandydaci do komitetu założycielskiego otrzymali następujące ilości głosów:

- ;
- ;
- itd.

Wobec tego członkami komitetu założycielskiego wybrani zostali:

-
-
-

Założyciele Stowarzyszenia....., z siedzibą w..... przy ulicy....., upoważniają członków komitetu założycielskiego w wymienionym powyżej składzie do zarejestrowania Stowarzyszenia..... w Sądzie..... w

Przewodniczący

Sekretarz

Uchwała o wyborze komitetu jest konieczna, ponieważ stowarzyszenie musi mieć komitet założycielski (art. 9), nawet, jeżeli na zebraniu założycielskim zostanie też wybrany zarząd i komisja rewizyjna. To członkowie komitetu założycielskiego składają i podpisują dokumenty o rejestrację stowarzyszenia. Zwyczajowo do komitetu są wybierane 2-3 osoby.

Na zebraniu założycielskim można podjąć uchwałę o wyborze zarządu oraz uchwałę o wyborze organu kontroli wewnętrznej, np. komisji rewizyjnej, ale nie mamy takiego obowiązku. Władze można też wybrać dopiero po rejestracji w KRS. Po co więc wybierać od razu zarząd i komisję? Ze względów praktycznych – to rozwiązanie ma bowiem tę zaletę, że nie trzeba tuż po zarejestrowaniu w KRS zwoływać walnego zebrania, aby wybrać zarząd i komisję rewizyjną, a dodatkowo płać za zgłoszenie zmian do KRS.

Uchwały można dołączyć jako załączniki do protokołu lub wpisać w treść protokołu zebrania.

Proponowany, przykładowy przebieg zebrania:

- Przedstawienie celu zebrania oraz jego uczestników; podpisanie listy członków założycieli.
 - Ustalenie sposobu głosowania i podejmowania uchwał (tzn. czy uchwały są podejmowane w głosowaniu tajnym, jawnym, jaką wielkością głosów).
 - Wybór przewodniczącego (prowadzi spotkanie) i sekretarza (sporządza protokół z zebrania) – kandydaci mogą zgłosić się sami lub zostać zgłoszeni przez inne osoby. Ostateczny wybór dokonywany jest w głosowaniu jawnym – przechodzą osoby, które uzyskają najwięcej głosów.
 - Wybór komisji skrutacyjnej, która zbiera i liczy głosy (komisję powołujemy, jeżeli głosowanie jest tajne, czyli jeśli statut przewiduje taki sposób głosowania).
 - Podjęcie uchwały o powołaniu stowarzyszenia (uchwała nr 1).
 - Dyskusja nad statutem, zgłoszenie i ewentualne zatwierdzenie poprawek oraz uwag.
 - Podjęcie uchwały o przyjęciu statutu (uchwała nr 2).
 - Zgłoszenie kandydatów i wybór komitetu założycielskiego (np. 2-3 osoby) stowarzyszenia w głosowaniu jawnym (podjęcie uchwały o wyborze komitetu założycielskiego – uchwała nr 3).
- Ewentualnie:
- Wybór władz stowarzyszenia: zarządu i organu kontroli wewnętrznej (podjęcie 2 uchwał o wyborze władz).
 - Podjęcie uchwały w sprawie wyboru prezesa, skarbnika i innych osób mających pełnić określone funkcje w zarządzie stowarzyszenia.
 - Zamknięcie zebrania.

Po zakończeniu zebrania komitet założycielski odpowiada za formalności związane z rejestracją, czyli musi wypełnić właściwe formularze oraz skompletować wymagane dokumenty i załączniki (art. 12).

Komitet założycielski musi też dopilnować, aby został spisany protokół zebrania założycielskiego (protokół podpisuje przewodniczący i sekretarz zebrania).

3. Złożenie wniosku o rejestrację w KRS

Sądem właściwym dla rejestracji stowarzyszeń (i fundacji) jest sąd rejonowy, mający siedzibę w mieście będącym siedzibą wojewody (sąd rejestrowy). Obejmuje on obszar danego województwa.

Do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) wpisują się m.in. stowarzyszenia, fundacje. Do tego KRS wpisuje się też prowadzenie działalności gospodarczej.

Poniżej podajemy adresy sądów, można też je znaleźć na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości: www.ms.gov.pl, zakładka „Krajowy Rejestr Sądowy”.

wydział	miasto	siedziba KRS	telefon (sekretariat)
XII Wydział KRS	15-017 Białystok	ul. Łąkowa 3	(0-85) 740 89 80
VIII Wydział KRS	43-300 Bielsko-Biała	ul. Bogusławskiego 24	(0-33) 499 79 12
XIII Wydział KRS	85-023 Bydgoszcz	ul. Toruńska 64a	(0-52) 326 27 36
XVII Wydział KRS	42-200 Częstochowa	ul. Rejtana 6	(0-34) 377 99 30
VII Wydział KRS VIII Wydział KRS	80-169 Gdańsk, Gdańsk 48 skr. poczt. nr 9	ul. Piekarnicza 10	(0-58) 321 37 85 (0-58) 321 38 35
X Wydział KRS	44-100 Gliwice	ul. Kościuszki 15	(0-32) 338 02 12
VIII Wydział KRS	40-040 Katowice	ul. Lompy 14	(0-32) 604 74 56 (60)
X Wydział KRS	25-312 Kielce	ul. Warszawska 44	(0-41) 349 57 01
IX Wydział KRS	75-626 Koszalin	ul. Gen. Wł. Andersa 34	(0-94) 342 82 60
XI Wydział KRS XII Wydział KRS	31-547 Kraków	ul. Przy Rondzie 7	(0-12) 619 51 72 (0-12) 619 51 78
XI Wydział KRS	20-340 Lublin	ul. Garbarska 20	(0-81) 745 47 11 (33)
XX Wydział KRS	90-203 Łódź	ul. Pomorska 37	(0-42) 630 52 00
VIII Wydział KRS	10-523 Olsztyn	ul. Partyzantów 70	(0-89) 521 17 54 (59)
VIII Wydział KRS	45-057 Opole	ul. Ozimska 19	(0-77) 441 26 84 (87)

wydział	miasto	siedziba KRS	telefon (sekretariat)
XXI Wydział KRS XXII Wydział KRS	61-752 Poznań	ul. Grochowe Łąki 6	(0-61) 647 34 81 (0-61) 647 34 64
XII Wydział KRS	35-324 Rzeszów	ul. Trembeckiego 11a	(0-17) 862 89 33 (72)
XVII Wydział KRS	70-485 Szczecin	ul. Królowej Korony Polskiej 31	(0-91) 422 49 99
VII Wydział KRS	87-100 Toruń	ul. Młodzieżowa 31	(0-56) 610 58 62 (do 65)
XII Wydział KRS XIII Wydział KRS XIV Wydział KRS	02-315 Warszawa	ul. Barska 28/30	(0-22) 570 55 11 (12) (0-22) 570 55 16 (17) (0-22) 570 55 13 (14)
VI Wydział KRS IX Wydział KRS	53-234 Wrocław	ul. Grabiszyńska 269	(0-71) 334 82 10 (42) (0-71) 334 82 20 (43)
VIII Wydział KRS	65-364 Zielona Góra	ul. Kożuchowska 8	(0-68) 322 02 63

Więcej informacji o KRS w broszurze z serii „Warto Wiedzieć Więcej” (3w*): „Krajowy Rejestr Sądowy a fundacje i stowarzyszenia”.

Jak wygląda złożenie wniosku w sądzie?

Wniosek rejestracyjny to formularze i dokumenty (załączniki). Cały wniosek rejestracyjny (czyli wszystkie formularze i wszystkie dokumenty) składamy w dwóch oryginalnych egzemplarzach.

Druki formularzy KRS otrzymujemy w sądzie. Można je również skserować lub wydrukować ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości: www.ms.gov.pl (zakładka „Krajowy Rejestr Sądowy”).

Jak wypełniamy formularze?

- Czytamy instrukcje na formularzach!
- Wypełniamy czytelnie na maszynie, komputerowo lub ręcznie, drukowanymi literami.
- Wypełniamy tylko pola jasne.
- Pola, których nie wypełniamy przekreślamy (od lewego górnego do prawego dolnego rogu).
- We wszystkie polach, w których istnieje możliwość wyboru stawiamy znak X w odpowiednim kwadracie.
- Wszystkie formularze podpisujemy.

Wniosek rejestracyjny można zanieść do biura podawczego właściwego sądu rejonowego (sądu gospodarczego). Można też wystać go pocztą na adres sądu – w takim przypadku najlepiej jest wystać wniosek listem poleconym i koniecznie zachować dowód nadania (jeśli wniosek zagubi się, to będziemy mieli potwierdzenie daty, kiedy go złożyliśmy).

Możemy też złożyć wniosek elektronicznie, wysyłając wypełnione formularze i dokumenty mailem (art. 19 pkt 2b ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym). Musimy jednak opatrzyć wniosek bezpiecznym podpisem elektronicznym, który będzie weryfikowany przy pomocy ważnego certyfikatu.

4. Z czego składa się wniosek o rejestrację?

Podstawowy formularz służący do rejestracji nowego stowarzyszenia w KRS to formularz **KRS-W20**.

Do formularza **KRS-W20** dołączamy:

1. formularze:

- **KRS-WK** – Organy podmiotu/wspólnicy uprawnieni do reprezentowania spółki (informacje o organie uprawnionym do reprezentacji podmiotu, osób wchodzących w jego skład oraz sposobie reprezentacji) – tu podajemy informacje o zarządzie i komisji rewizyjnej (w dwóch, oddzielnych załącznikach; na jednym formularzu KRS-WK możemy wpisać dane dwóch osób, zatem jeśli np. do zarządu/komisji rewizyjnej wybraliśmy po 3 osoby to wypełniamy po dwa takie formularze – i dla zarządu i dla komisji)
- **KRS-WF** – Założyciele (informacje o osobach wchodzących w skład komitetu założycielskiego) – składamy ten formularz tylko wtedy, gdy rejestrujemy stowarzyszenie, które na zebraniu założycielskim nie wybrało władz.
- **KRS-WM** – Przedmiot działalności (składamy go tylko wtedy, gdy zgłaszamy jednocześnie wpis działalności gospodarczej do rejestru przedsiębiorców).

Przykłady wypełnionych formularzy wniosków do KRS znajdują się w serwisie www.poradnik.ngo.pl.

2. dokumenty (muszą to być oryginały lub kopie notarialnie poświadczone):

- statut stowarzyszenia – dwa egzemplarze, podpisane przez komitet założycielski (lub przez zarząd, jeśli zostanie wybrany),
- protokół z zebrania założycielskiego – dwa egzemplarze, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza zebrania
- lista członków założycieli – dwa egzemplarze, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza zebrania
- podjęte na zebraniu uchwały – wszystko w dwóch egzemplarzach, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza zebrania (uchwały opisywane powyżej, w części poświęconej zebraniu założycielskiemu: o powołaniu stowarzyszenia; o przyjęciu statutu; o wyborze komitetu założycielskiego; jeśli takie uchwały podjęliśmy to także uchwałę o wyborze zarządu i uchwałę o wyborze komisji rewizyjnej).

3. jeśli stowarzyszenie rejestruje działalność gospodarczą, składa również uwierzytelnione notarialnie albo złożone przed sędzią lub upoważnionym pracownikiem sądu **wzory podpisów** osób upoważnionych do reprezentowania stowarzyszenia (art. 19a ustawy o KRS), czyli zazwyczaj są to członkowie zarządu (sposób reprezentacji określa statut); nie mają jednak obowiązku uwierzytelniania swoich podpisów osoby reprezentujące stowarzyszenie nieprowadzące działalności gospodarczej.

O czym jeszcze warto pamiętać?

Wnioskujący o wpis do KRS powinien też załączyć zaświadczenie o wniesieniu **opłaty** za rejestrację (opłatę wpłaca się na rachunek sądu lub do kasy sądu, w którym składany jest wniosek) lub wniosek o zwolnienie z opłaty (patrz rozdział VII broszury). Jednak, ponieważ art. 17 ust. 4 ustawy o stowarzyszeniach zwalnia stowarzyszenia z opłat za wpis do KRS, to nie mają one obowiązku płacenia za wpis. Zwolnienie to nie obejmuje wpisu do rejestru przedsiębiorców, czyli wtedy, gdy stowarzyszenie rejestruje działalność gospodarczą. Więcej o wątpliwościach związanych z opłatami na stronie 21.

Nie ma obowiązku składania **dokumentu potwierdzającego tytuł prawny wnioskodawcy do lokalu/nieruchomości** (np. umowy najmu), w którym ma być wykonywana działalność stowarzyszenia. Ale sąd może zażądać takiego dokumentu na podstawie art. 23 ust. 2 ustawy o KRS.

Nawet, jeżeli KRS nie zażąda umowy użyczenia lub najmu lokalu, to warto jednak zadbać o sporządzenie takiego dokumentu, ponieważ będzie on niezbędny, gdy po zarejestrowaniu stowarzyszenia będziemy starać się w urzędzie skarbowym o nadanie organizacji numeru NIP.

W ilu egzemplarzach składamy wniosek?

Cały wniosek rejestracyjny składamy w dwóch oryginalnych egzemplarzach (wszystkie formularze i wszystkie dokumenty).

Sądy wymagają często złożenia dwóch egzemplarzy formularzy wraz z załącznikami, powołując się na przepis art. 13 ust. 2 ustawy o stowarzyszeniach, który nakazuje sądowi rejestrowemu doręczenie organowi nadzorującemu odpisu wniosku o rejestrację. Dlatego też formularze wraz z załącznikami oraz wszystkie wymienione, w dalszej części tekstu, dokumenty należy złożyć w dwóch oryginalnych egzemplarzach.

Ponieważ praktyka w poszczególnych sądach nie jest jednolita warto przed złożeniem wniosku skontaktować się z właściwym oddziałem KRS. Dla przykładu

niektóre sądy wymagają tylko jednego egzemplarza wniosku o rejestrację. Pamiętajmy, że złożenie w sądzie niewymaganego, dodatkowego dokumentu, nie grozi nam żadnymi negatywnymi konsekwencjami. Natomiast niezłożenie któregoś potrzebnego dokumentu powoduje przedłużenie rejestracji.

Warto też jedną kopię wszystkich wniosków i dokumentów, składanych do KRS, zachować w archiwum stowarzyszenia.

Kto podpisuje formularze?

Wniosek o rejestrację nowego stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym i wszystkie formularze podpisuje komitet założycielski.

W praktyce zdarza się, że jeśli wybrany jest zarząd, to pod wnioskiem podpisują się członkowie zarządu. Jednak nie wszystkie KRS akceptują takie rozwiązanie i żądają czasem, aby wniosek i dokumenty podpisał komitet założycielski. Dobrym rozwiązaniem może okazać się wybranie tych samych osób do komitetu założycielskiego i zarządu. Dla pewności można też zapytać w swoim KRS o to, kto musi złożyć wniosek.

W jakim terminie trzeba złożyć wniosek o rejestrację?

Członkowie komitetu założycielskiego muszą, w ciągu 7 dni od dnia zamknięcia zebrania założycielskiego, złożyć we właściwym sądzie formularze o rejestrację w Krajowym Rejestrze Sądowym wraz z wymaganymi dokumentami (art. 22 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym).

5. Czy płaci się za wpis stowarzyszenia do KRS?

Na mocy art. z art. 17 ust 4 ustawy Prawo o stowarzyszeniach postępowanie w sprawach o wpis stowarzyszenia do KRS jest wolne od opłat sądowych i stowarzyszenie nie powinno płacić za rejestrację w KRS.

Stowarzyszenie wnioskujące o wpis do KRS musi jednak liczyć się z opłatami za:

- wpis do rejestru przedsiębiorców w KRS (czyli jeśli rejestruje działalność gospodarczą), opłata = 1000 zł
- ogłoszenie wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (czyli jeśli rejestrują się w rejestrze przedsiębiorców, ponieważ chce prowadzić działalność gospodarczą); opłata = 500 zł; sąd nie może zwolnić z opłaty za ogłoszenie w MSiG.

Tak więc rejestracja stowarzyszenia, które nie rejestruje działalności gospodarczej powinna być bezpłatna. A rejestracja stowarzyszenia, które rejestruje jednocześnie działalność gospodarczą będzie kosztowała 1500 zł (1000 zł za wpis do rejestru przedsiębiorców + 500 zł za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym).

Jeśli jednak KRS zażąda wniesienia opłaty za rejestrację w KRS to możemy wnioskować o zwolnienie z tej opłaty na mocy ustawy o kosztach sądowych. Wzór wniosku o zwolnienie z opłaty za wpis można znaleźć w rozdziale VII broszury.

6. Ile czasu ma sąd na rejestrację?

Sąd ma 3 miesiące, od dnia złożenia wniosku, na rozstrzygnięcie wniosku o zarejestrowanie stowarzyszenia (art. 13 ust. 1). Oczywiście przy założeniu, że nie ma żadnych uchybień formalnych, np. niekompletne dokumenty, źle wypełnione formularze, zastrzeżenia do treści statutu. Jeśli są takie braki to oczekiwanie na zarejestrowanie może się przedłużyć.

Sąd, przed wydaniem postanowienia o rejestracji może też zwołać posiedzenie wyjaśniające (z udziałem uczestników postępowania), jeśli uzna za niezbędne złożenie dodatkowych wyjaśnień (art. 15).

Sąd rejestrowy wysyła do starosty (organ nadzorujący) odpis wniosku o rejestrację wraz z załącznikami. Starosta ma 14 dni, licząc od dnia doręczenia wniosku, na ustosunkowanie się do złożonego wniosku (art. 13 ust. 2).

Sąd rejestrowy zawiadamia założycieli i organ nadzorujący (przesyła mu też statut) o wpisaniu stowarzyszenia do KRS (art. 17 ust. 3).

Stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego, czyli od daty postanowienia podjętego przez sędziego/referendarza o wpisaniu stowarzyszenia do rejestru stowarzyszeń, fundacji i innych organizacji społecznych.

IV. ODDZIAŁ STOWARZYSZENIA I JEGO REJESTRACJA

Stowarzyszenia mogą tworzyć swoje oddziały terenowe (zwane też kołami), w przepisach określane jako terenowe jednostki organizacyjne. Dzieje się tak najczęściej w przypadku bardzo dużych stowarzyszeń, o zasięgu ogólnokrajowym. Dzięki rozbudowanej strukturze, stowarzyszenia takie mogą lepiej i pełniej realizować swoje cele statutowe i skuteczniej wspierać społeczności lokalne.

1. Co to jest oddział? Jakiej są rodzaje oddziałów?

Oddział to wydzielona z ogólnej struktury stowarzyszenia wewnętrzna jednostka, która realizuje cele statutowe stowarzyszenia i posiada wewnętrzną samodzielność.

Oddziały mogą występować w dwóch formach:

- jako posiadające własną osobowość prawną,
- lub nieposiadające własnej osobowości prawnej.

Aby stowarzyszenie mogło tworzyć oddziały, jego statut musi przewidywać taką możliwość oraz określać zasady ich powoływania (czyli kto i w jaki sposób podejmuje decyzje o powołaniu oddziału do życia), a także opisywać ich strukturę wewnętrzną.

Warto zastanowić się, z jakich powodów grupa osób, pragnąca razem realizować jakieś wspólne cele, decyduje się na powołanie oddziału już istniejącej organizacji, zamiast powołać zupełnie nowe stowarzyszenie? Wydaje się, że istotna może być pozycja i dorobek organizacji już istniejącej. Nie zawsze trzeba tworzyć kolejne nowe stowarzyszenie – można też włączyć się w już prowadzoną działalność.

Jakie znaczenie ma osobowość prawna oddziału lub jej brak? Oddział z osobowością prawną w sferze prawa cywilnego jest odrębnym podmiotem. Ma pełną zdolność do czynności prawnych, zdolność sądową oraz własny majątek, samodzielnie zdobywa fundusze na działalność, samodzielnie się z nich rozlicza i sprawozdaje do właściwych organów. Jednak w sferze prowadzenia działalności statutowej nie korzysta z autonomii, realizuje cele zgodne ze statutem.

Oddział bez osobowości prawnej nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych. Samodzielnie zdobywa środki na działalność, ale już rozliczenia i różne

obowiązki sprawozdawcze będą prowadzone wspólnie z organizacją główną. Np. oddział bez osobowości prawnej nie może samodzielnie wystąpić o status pożytku publicznego.

2. Jak powstaje oddział stowarzyszenia?

Nie istnieje jeden obowiązujący sposób powoływania oddziału. Aby powstał oddział/koło stowarzyszenia przede wszystkim potrzebni są jego założyciele, czyli ludzie, którzy będą go tworzyć i w nim działać. Przepisy nie określają ilu ma być założycieli, ale wydaje się, że powinno być to przynajmniej 15 osób (szczególnie, jeśli oddział zamierza mieć własną osobowość prawną) – tak jak w przypadku każdego stowarzyszenia. Powoływany jest on zgodnie z zapisami statutu, np. uchwałą właściwego organu organizacji głównej (macierzystej) – zarządem albo walnego zebrania.

Oddział może powstać z inicjatywy własnej osób, które chcą go tworzyć i być w jego szeregach (zgłaszają ten pomysł do organizacji macierzystej, są inicjatorami) lub z inicjatywy samej organizacji macierzystej.

Sposób powołania oddziału musi być zawsze zgodny z zapisami statutowymi.

Struktura oddziału także powinna być określona w statucie i najczęściej jest ona podobna do struktury organizacji macierzystej, czyli jest: zarząd, komisja rewizyjna, wszyscy członkowie tworzą walne zebranie. Ze stowarzyszeniem, które je powołało (jednostką macierzystą) łączy je wspólny statut. Tak więc, jeżeli statut przewiduje możliwość tworzenia oddziałów/kół, to musimy postępować zgodnie z tymi zapisami.

Jeżeli statut nie przewiduje możliwości tworzenia oddziałów, pierwszą rzeczą, którą trzeba zrobić, będzie zmiana statutu. Muszą się w nim znaleźć zapisy mówiące o zasadach powoływania oddziałów. To, jak można zmienić statut zależy od regulacji wewnętrznych w organizacji, najczęściej wymagana jest uchwała walnego zebrania. Zmiana statutu musi być zgłoszona do KRS.

3. Jak rejestruje się oddział?

Zarejestrowanie oddziału z własną osobowością prawną wymaga przede wszystkim uzyskania zgody na powstanie oddziału ze strony organizacji macierzystej oraz zgłoszenia wniosku rejestracyjnego przez nowy oddział do KRS właściwego dla siedziby oddziału.

Aby powstał oddział musi odbyć się tzw. zebranie założycielskie, podczas którego założyciele powołują oddział, wybierają władze i komitet założycielski, odpowiadzialny za rejestrację.

Komitet założycielski składa wniosek rejestracyjny do Krajowego Rejestru Sądowego. Wniosek o rejestrację oddziału stowarzyszenia składa się z tych samych formularzy (**KRS-W20**, **KRS-WK**, **KRS-WF**, ewentualnie **KRS-WM**) i dokumentów, co w przypadku rejestracji stowarzyszenia – ich lista znajduje się w rozdziale III broszury.

Dodatkowo oddział składa:

- uchwałę o powołaniu oddziału, wydaną przez właściwe władze jednostki macierzystej, np. walne zebranie, zarząd oddziału głównego,
- statut organizacji macierzystej (zarządu głównego) – uwierzytelniony przez KRS,
- wyciąg z rejestru organizacji macierzystej.

Oddział uzyskuje własną osobowość prawną z chwilą wpisania go do KRS.

O opłatach za rejestrację czytaj w rozdziale III broszury.

Kwestią niejasną jest zgłoszenie takiego oddziału przez organizację macierzystą do jej własnego KRS. Praktyka w tym względzie bywa różna, tzn. niektóre stowarzyszenia zgłaszają oddziały, inne tego nie robią.

Procedura powstania **oddziału bez osobowości prawnej** może być taka sama w przypadku oddziału, który będzie miał osobowość prawną (w zależności od zasad określonych przez organizację macierzystą), ale nie ma konieczności rejestracji w KRS. Organizacja macierzysta zgłasza tylko powstanie oddziału do swojego KRS (na odpowiednich formularzach rejestrowych).

Oddział bez osobowości prawnej posługuje się statutem oraz numerem KRS organizacji macierzystej.

O czym jeszcze warto pamiętać?

Zarząd każdego oddziału (z osobowością prawną lub bez) musi w ciągu 14 dni od powstania poinformować o tym starostę powiatu (czyli organ nadzoru) właściwy ze względu na siedzibę. W informacji podaje adres oddziału, skład zarządu oraz statut.

Możliwe jest też zarejestrowanie nowej organizacji, która jednocześnie z pierwszą rejestracją zgłasza oddziały terenowe (zarówno z osobowością prawną jak i bez niej). Wówczas do wszystkich dokumentów i załączników, które zgłasza nowe stowarzyszenie (patrz rozdział III) dodajemy jeszcze formularz **KRS-WA** – oddziały, terenowe jednostki organizacyjne oraz uchwałę o powołaniu oddziału/-ów.

V. ODWOŁANIA I ODMOWA REJESTRACJI STOWARZYSZENIA

Krajowy Rejestr Sądowy przesyła informację o zarejestrowaniu stowarzyszenia listem poleconym na adres korespondencyjny podany w formularzu KRS-W20. Możemy jednak dostać wezwanie do uzupełnienia braków (np. z powodu złego wypełnienia dokumentów) lub informację o odmowie rejestracji (np. z powodu niezgodności zapisów statutowych z obowiązującym prawem).

Jeśli nie zgadzamy się z decyzją możemy się od niej odwołać.

1. Jak, do kogo i kiedy można odwoływać się?

Z KRS-u dostajemy informację o decyzji podjętej przez referendarza sądowego, np. zostajemy wezwani do zmiany statutu. Jeśli nie zgadzamy się z tą decyzją to możemy zaskarżyć ją do sądu rejonowego. Mamy na to 7 dni od daty otrzymania decyzji (np. przyjęcia listu poleconego). Jeśli wnosimy skargę to orzeczenie referendarza sądowego traci moc.

Sąd rejonowy rozpatruje naszą skargę jako sąd I instancji. Od postanowienia wydanego przez sąd rejonowy (I instancja) przysługuje zażalenie do sądu okręgowego (II instancja). Wnosi się je za pośrednictwem sądu I instancji w terminie tygodniowym od dnia doręczenia postanowienia.

W postępowaniu rejestrowym od postanowień sądu II instancji w sprawie wpisu do rejestru przysługuje również kasacja do Sądu Najwyższego. Kasację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej (obowiązuje tu przymus adwokacko-radcowski, czyli kasacji nie może wnieść strona).

Szczegółowe zasady wnoszenia środków odwoławczych zawarte są w Kodeksie postępowania cywilnego.

Jakie są terminy składania odwołań, uzupełniania braków w KRS dla stowarzyszenia rejestrującego się pierwszy raz w KRS?

Jeśli sąd zwróci wniosek (nieprawidłowo oplacony, źle wypełniony), możemy go poprawić i ponownie złożyć w ciągu 7 dni od daty doręczenia zwrotu. Informację o tym ile mamy czasu i co powinniśmy uzupełnić, poprawić powinniśmy otrzymać w piśmie z KRS. Jeśli termin nie jest podany to przyjmuje się, że mamy na to 7 dni.

Jeżeli KRS zwróci wniosek, a my go ponownie, poprawnie złożymy – termin przewidziany na załatwienie naszej sprawy w KRS biegnie od daty złożenia pierwszego wniosku, a nie od daty ponownego złożenia poprawionego wniosku (art. 19 ust. 4 ustawy o KRS). Taka sama sytuacja będzie mieć miejsce, jeżeli sąd zwróci nasz wniosek ponownie z powodu braków uprzednio niewskazanych przez referendarza.

2. Co może być przyczyną odmowy rejestracji?

Krajowy Rejestr Sądowy wydaje postanowienie o niezarejestrowaniu stowarzyszenia, jeśli stwierdzi, że jego statut nie jest zgodny z Konstytucją i innymi przepisami prawa oraz jego założyciele nie spełniają wymagań określonych ustawą (art. 16). Zakładane stowarzyszenie nie może odwoływać się, w swoim statucie, np. do totalitaryzmu, nazizmu, nakłaniać do nienawiści rasowej czy stosowania przemocy (niezgodność z art. 13 Konstytucji RP).

VI. NIEZBĘDNE FORMALNOŚCI ZWIĄZANE Z ROZPOCZĘCIEM DZIAŁALNOŚCI (REGON, KONTO, NIP)

Wymienione poniżej formalności, których powinniśmy dopełnić, służą głównie celom statystycznym (REGON) lub mają umożliwić identyfikację różnych podmiotów (NIP, konto).

Każda organizacja, po rejestracji w KRS, a przed podjęciem działalności, musi załatwić następujące formalności:

REGON

Gdzie?: urząd statystyczny (lub jego oddział) właściwy, ze względu na siedzibę stowarzyszenia; wniosek można złożyć osobiście lub przesać pocztą

Dokumenty: organizacja wypełnia druk RG-1 i załącznik Formularze RG-1 są dostępne m.in.: na stronie internetowej GUS: www.stat.gov.pl (tutaj znajduje się też szczegółowa instrukcja jak wypełnić wniosek), w urzędach statystycznych i ich oddziałach oraz w KRS.

REGON jest wydawany w ciągu 7 dni od daty otrzymania formularza RG-1 przez urząd statystyczny. Złożenie formularza osobiście w urzędzie statystycznym lub jego oddziale daje możliwość uzyskania zaświadczenia o numerze REGON „od ręki”.

Wniosek RG-1 o pierwszy wpis do REGON można też złożyć we właściwym KRS jednocześnie ze zgłoszeniem wniosku o pierwszy wpis do rejestru przedsiębiorców.

Uzyskany numer REGON mamy obowiązek zgłosić do KRS na urzędowym formularzu KRS-Z20, do którego dołączamy obowiązkowo formularz KRS-ZY (do pobrania w sądzie lub ze strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości; warto pamiętać, żeby wziąć ten formularz przy okazji pierwszej wizyty w sądzie rejestrowym). Za zgłoszenie numeru REGON do KRS nie płaci się.

Konto bankowe

Gdzie?: wybrany bank, który określa wymagane dokumenty

NIP

Gdzie?: urząd skarbowy (właściwy, ze względu na siedzibę stowarzyszenia)

Dokumenty: organizacja wypełnia druk NIP-2; wymagana jest decyzja o nadaniu numeru REGON

Ponadto prowadzący działalność gospodarczą dołączają do zgłoszenia uwierzytelnione lub urzędowo poświadczone kopie dokumentów potwierdzających zgłaszane informacje, w szczególności: wypis z KRS, zaświadczenie o numerze REGON, umowa na posiadanie/wynajem lokalu, w którym znajduje się siedziba, informacja o koncie bankowym. Upoważniony pracownik przyjmujący zgłoszenie poświadcza zgodność przedstawionych odpisów tych dokumentów lub w uzasadnionych przypadkach może sporządzić taki odpis, oryginały zaś zwraca zgłaszającemu za pokwitowaniem na odpisach. Na numer NIP czeka się około 2-3 tygodni.

Od 1 stycznia 2007 r. obowiązek zgłoszenia numeru NIP do KRS mają stowarzyszenia i fundacje prowadzące działalność gospodarczą. Nie jest jasne, czy ten obowiązek dotyczy też organizacji, które nie prowadzą działalności gospodarczej.

Zgłaszając NIP należy złożyć do KRS formularz KRS-Z20 wraz z załącznikiem KRS-ZY oraz zaświadczeniem o nadaniu numeru NIP. Za zgłoszenie numeru NIP do KRS nie płaci się.

Wpis do rejestru przedsiębiorców

Działalność gospodarczą możemy od razu zarejestrować w KRS, razem z wnioskiem o pierwszą rejestrację, używając do tego formularza KRS-WM. Jeśli jednak tego nie zrobiliśmy od razu, czyli stowarzyszenie najpierw zarejestrowało się tylko w rejestrze stowarzyszeń, a później okazuje się, że chciałoby podjąć działalność gospodarczą to musimy złożyć wniosek o rejestrację w rejestrze przedsiębiorców. Wpis do rejestru przedsiębiorców to także wpis do KRS. Wpis ten odbywa się na urzędowym formularzu KRS-W9, do którego dołączamy formularze: KRS-WM i KRS-ZY. Wpis do rejestru przedsiębiorców i jego ogłoszenie w MSiG kosztuje 1500 zł.

VII. WZÓR WNIOSKU O ZWOLNIENIE Z OPŁATY ZA REJESTRACJĘ²

Na mocy art. 17 ust 4 ustawy Prawo o stowarzyszeniach wpis stowarzyszenia do KRS jest wolny od opłat sądowych. Tak więc stowarzyszenie nie powinno płacić za rejestrację w KRS i w praktyce, najczęściej tak się dzieje.

Jednak, ponieważ obowiązuje również ustawa o kosztach sądowych, która mówi, że opłata za wpis do KRS wynosi 250 zł, to w związku z tym mogą powstawać różnice w opłatach pobieranych przez KRS za rejestrację. Jeśli wiemy więc, że akurat w naszym KRS pobierana jest opłata za wpis stowarzyszenia to można wówczas złożyć, razem z wnioskiem o rejestrację, wniosek o zwolnienie z tej opłaty. Pamiętajmy, że możliwość zwolnienia z opłaty nie dotyczy wpisu do MSiG, czyli wtedy, gdy rejestrujemy w KRS działalność gospodarczą, zawsze zapłacimy za wpis do rejestru przedsiębiorców.

....., dnia 2007 r.

Sąd Rejonowy w
Wydział Gospodarczy
Krajowy Rejestr Sądowy

Uczestnik postępowania:
Stowarzyszenie
(adres)

Wniosek o zwolnienie uczestnika postępowania od kosztów sądowych

Na podstawie Ustawy dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wnoszę o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu rejestrowym.

Uzasadnienie

Dnia... na zebraniu założycielskim... powołane zostało Stowarzyszenie...

Nasze stowarzyszenie w chwili obecnej nie posiada żadnego majątku. Składki członkowskie wynoszą... Ponadto chcemy nadmienić, iż...

Nasze stowarzyszenie nie jest organizacją nastawioną na zysk. Wszystkie środki, które znajdą się w przyszłości w dyspozycji naszego stowarzyszenia będą na bieżąco przeznaczane na realizację celów statutowych.

Zważywszy na to, że nasza organizacja nie posiada wystarczających środków, aby opłacić koszty postępowania rejestrowego, prosimy o pozytywne rozpatrzenie naszego wniosku.

Komitet Założycielski Stowarzyszenia... (podpisy)

VIII. GDZIE MOŻNA UZYSKAĆ INFORMACJE DOTYCZĄCE ZAKŁADANIA STOWARZYSZENIA

- **Informatorium** dla organizacji pozarządowych znajdujące się w siedzibie Stowarzyszenia Klon/Jawor (ul. Szpitalna 5/5, 00-031 Warszawa, tel. (22) 828 91 28, e-mail: info@ngo.pl) oraz **Infolinia 0-801 646 719**.
- Internetowy serwis **www.poradnik.ngo.pl** w portalu organizacji pozarządowych www.ngo.pl.
- Ośrodki Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych **SPLIT** (adresy na stronie: www.splot.ngo.pl).
- Wydziały **Krajowego Rejestru Sądowego**.

² Wzór na podstawie broszury z serii 3w* („Warto Wiedzieć Więcej”): „Rejestracja fundacji i stowarzyszeń w Krajowym Rejestrze Sądowym”.

